

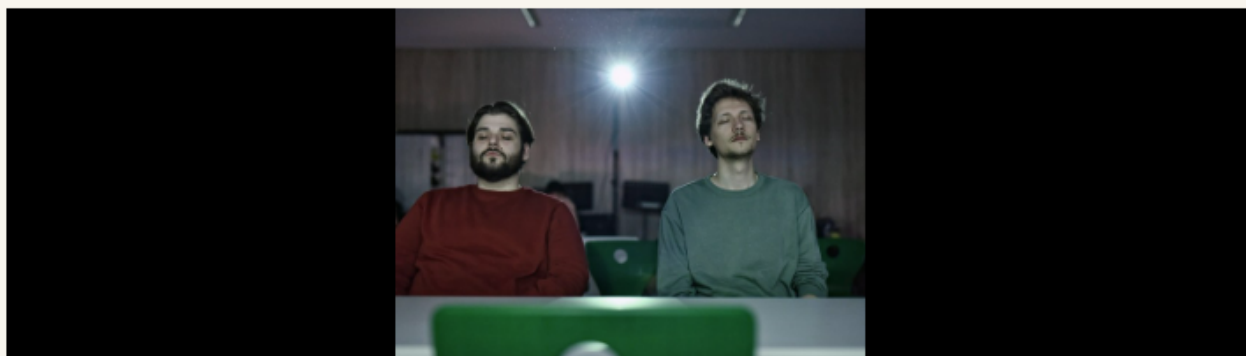
S podrejenega mesta neizrečenosti v središče dialoga

Jaka Smerkolj Simoneti: *Zvezdice*. SNG Nova Gorica, Gimnazija Nova Gorica, datum ogleda 7. 3. 2024.

DELITE NA

NATISNI

Čeprav smo si v zadnjem letu lahko ogledali kar dve realizaciji *Angelov v Ameriki*, v katerih ameriški pisatelj Tony Kushner uporablja stereotipne upodobitve homoseksualcev za dekonstrukcijo tradicionalnih spolnih dihotomij, odrska reprezentacija homoseksualnosti v slovenskem gledališkem prostoru še vedno ostaja marginalizirana tako na področju teoretskih raziskav kakor tudi v sodobnih dramskih besedilih. Prav zato *Zvezdice* **Jake Smerkolja Simonetija** predstavljajo svojevrsten premik: so eden redkih primerov sveže dramske pisave, ki v jedro obravnave vključuje reprezentacijo homoseksualnosti na način, ki se ne osredotoča zgolj na stiske, s katerimi se njeni predstavniki soočajo v prevladujočem heteronormativnem okolju (kakor to npr. počne Sandi Jesenik v drami *Interpretacija sanj Aleksandra McQueera*, uprizorjeni leta 2016 v Stari mestni elektrarni). Avtor istospolno usmerjenost v besedilo vtke kot alternativo konvencionalni predstavi o življenju, ki stremi k njeni normalizaciji.

Hkrati pa se *Zvezdice*, nastale pod okriljem evropske pobude za razvoj mladinske dramatike *Young Europe IV: Unheard Voices* in v produkciji **SNG Nova Gorica**, prvič udejanjajo v obliki učilniške predstave; gre za novo, eksperimentalno gledališko formo, v kateri pretežno mlada ustvarjalna ekipa (z režiserko **Živo Bizovičar** in dramaturgom **Nikom Žnidaršičem**) spretno izkorišča uprizoritvene

potenciala in omejitve, ki jih ponujata gimnazijska učilnica in 45-minutni format učilniškega komada. Ker šolski kurikulum zaznamuje pomanjkanje vsebin na temo marginaliziranih skupnosti in ker je v šolskem okolju pogosta tudi medvrstniška nestrpnost do drugačnosti, velja izpostaviti, da *Zvezdice* z naslavljanjem medvrstniškega nasilja pa tudi s prevpraševanjem mehanizmov nadzora pedagoških pristopov neposredno nagovorijo probleme okolja, v katero se umeščajo. Z empatično in hkrati drzno reprezentacijo nasilja osnujejo plodno platformo za dialog o skupinah predsodkov in stereotipov, s tem pa spodbudijo pozitivne vzgojne učinke v širšem procesu normalizacije istospolnih partnerskih skupnosti.

Uprizoritvena forma *Zvezdic* je strukturirana okrog dvojnosti, ki na eni strani prikazuje globok odnos med gimnazijcema Mikijem (**Jakob Šfiligoj**) in Otom (**Gašper Lovrec**), razvijajoč se med njunimi pogovori v parku, na drugi pa težave ob poskusih ohranitve lastne individualnosti znotraj socialnega šolskega okolja, usmerjenega k asimilaciji v heteroseksualno hegemonijo. S prehajanjem meja stvarnega prostora in časa režija gradi na kontrastni sopostavitvi med pristnostjo ranljivosti (ki jo predstavljajo strah pred prihodnostjo, hrepenenja in eksistencialne stiske) in utesnjenostjo stvarnega, formaliziranega učilniškega okolja. Besedilo naslavlja gimnazijo kot prostor konkurenčnosti in tekmovanja, kot džunglo, v kateri si posamezniki oblikujejo sprejemljive persone v boju za ugodno postavitev na družbeni lestvici. Primeri odklonskosti, kakršna je izstopajoča artikuliranost in razgledanost, ki jo uteleša piflar Miki s svojim rahločutnim, skoraj poetičnim odnosom do sveta, predstavlja nevarnost za družbeno obsodbo. Športnika Ota strah pred izločenostjo spodbudi k javni zatajitvi prijatelja Mikija, zaradi katere mu ta s knjigo razbije arkado. Nasilno dejanje postane izhodišče dramskega zapleta, poskus razjasnitve vzroka zanj pa osnuje pripovedni okvir, znotraj katerega profesorica Kverka, opremljena z naborom samoregulativnih tehnik in s stališči, kot je »ničelna toleranca do nasilja«, stopi v dialog z žrtvijo in storilcem.

**ZVEZDICE PREDSTAVLJAJO SVOJEVRSTEN
PREMIK: SO EDEN REDKIH PRIMEROV SVEŽE
DRAMSKE PISAVE, KI V JEDRO OBRAVNAVE
VKLJUČUJE REPREZENTACIJO
HOMOSEKSUALNOSTI NA NAČIN, KI SE NE
OSREDOTOČA ZGOLJ NA STISKE, S KATERIMI
SE NJENI PREDSTAVNIKI SOOČAJO V
PREVLADUJOČEM HETERONORMATIVNEM
OKOLJU.**

Čeprav je profesorica (v izrazito komični in lucidni interpretaciji **Marjute Slamič**) dobromislečna in skrbna, besedilo jasno slika njeno ideološko zaznamovano in moralizatorsko držo, ki ne najde pravega stika z dijakoma in se jima ne zmore približati kako drugače kakor z zahtevo po samokontroli. Tematizacija protokolov čuječnosti znotraj okvirjev pedagoških pristopov doseže komično ironizacijo razosebljenih prijemov za regulacijo duševnega zdravja mladih, saj izpostavi mehanizme discipline, zaradi katerih se posameznikova avtonomnost in individualnost izkazujeta kot moteči.

Da sta vlogi žrtve in storilca vse prej kot črno-beli, postane jasno z napredovanjem pripovedi, ki ne sledi klasični, kronološki dramski strukturi, temveč razvije več prostorsko-časovno ločenih pripovednih linij. Režija dialoške linije cepi s pomočjo zamrznitev, zatemnitev, tiktakanja ure in glasbenih vložkov, ki sugerirajo časovne preskoke in spreminjajo dialoške konstelacije trojice nastopajočih, s čimer vzpostavijo večperspektiven, množtven pogled na konflikt. V okolju, ki ne ponuja obsežnejše odrske tehnike, Živi Bizovičar in Niku Žnidaršiču uspe z minimalnimi sredstvi ustvariti prepričljiv in sodoben gledališki učinek. Plemeniti ga še integracija avdiovizualnega gradiva na projekciji, ki se udejanja kot ambivalentni, imaginativni prostor kritičnega komentarja, fantazije ali spomina (avtor videa **Dorijan Šiško**). Avdio posnetki, ki spremljajo video animacijo žabje mlake kot metafore za nezavedno, razgrnejo tiste dele dialoga med Mikijem in Otom, ki delujejo najbolj iskreno in se tako udejanjajo kot zatočišče onstran pogovora s profesorico pa tudi onstran stvarnosti njunega konfliktnega odnosa.

Retrospektivno razkrivajoč se povod za konflikt ostaja v neoprijemljivi igri videzov in merjenja moči neizrečen in zgolj posredno nakazan. Razjasnjevanje je precej bolj v funkciji polnokrvne gradnje odnosa med protagonistoma in slikanja družbene situacije kakor v eksplicitni problematizaciji nasilja nad istospolnimi. Besedilo raje prikaže širšo razsežnost ukalupljanja v sprejemljive identitetne kategorije, ki od udeležencev zahteva performativnost samouprizarjanja ne glede na njihovo spolno usmerjenost. V skladu s to premiso sta tudi nastopajoča povsem običajna fanta, njuna kostumska pojavnost razbija predsodke in stereotipe o zunanji nekonformnosti spolnih vlog, kot je na primer prepričanje, da se geji oblačijo nenavadno ali obnašajo feminilno. Po drugi strani pa reference na homoerotične spolne fantazije in prizor poljubljanja med fantoma homoseksualnost v besedilo vpletajo izrazito neposredno, skoraj provokativno; tako *Zvezdice* uporniško stopajo v dialog z diskurzom nestrpnosti, ki zahteva nevidnost domnevno nesprejemljivega. Drugačnost, ki ni več nekaj, kar iščemo zgolj v drugem, temveč postane partikularnost vsakega izmed nas, normalizirajo in jo s tabuiziranega, podrejenega

mesta neizrečenosti premaknejo v središče (sočutnega) dialoga.

Nik Žnidaršič, Živa Bizovičar, Jakob Šfiligoj, Gašper Lovrec, Dorijan Šiško, Jaka Smerkolj Simoneti, Marjuta Slamič

OBVEŠČAJTE ME O NOVOSTIH NA PORTALU KRITIKA